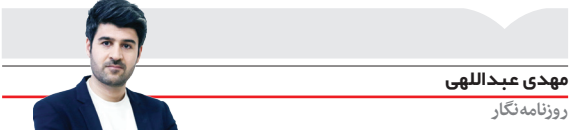

رئیس‌جمهور نمره دولت را ۱۹/۵ می‌داند اما ارقام چیز دیگری می‌گویند

کارنامه صحیح دولت به روایت آمار

مهدی عبداللهی
روزنامه نگار

اخیرا رئیس‌جمهور در اظهاراتی قابل تامل مدعی شده عملکرد دولت بسیار موفق بوده و خارج از انصاف است که با افزایش جزئی قیمت‌ها، این گونه دولت تخریب شود. روحانی اظهار داشت: «اینکه به خاطر شرایطی، رب گوجه‌فرنگی یا ماکارونی در چند هفته از مرز خارج شده و صادراتش افزایش یافته و اِبه این واسطه چند روزی مردم در مضیقه قرار گرفته‌اند، بگویند آقا پس چی شد؟ نمی‌شود یک شاگردی که در کلاس همه نمراتش ۲۰ است، یک روز اگر ۱۹/۵ گرفت ما همه بیست‌ها را فراموش کنیم و از صبح تا شب بگوییم نیم‌نمره کم شده‌است. این (نقد) نه انصاف، نه مروت، نه وطن‌دوستی، نه عشق به انقلاب و نه اخلاق اسلامی است.» در این مورد اینکه نقد غیرمنصفانه و تخریب دولت خراف اخلاق اسلامی بوده و به نوعی تضعیف و تخریب نظام و انقلاب اسلامی است، هیچ شکی در آن نیست، اما مساله محوری این است که آیا واقعا نمره دولت از بیست، ۱۹/۵ است؟ «فرهیختگان» در گزارشی آماری به سنجش عملکرد دولت در برخی شاخص‌های اقتصادی و معیشتی در سال‌های اخیر پرداخته‌است که این شاخص‌ها همگی اظهارات رئیس‌جمهور مبنی بر نمره بسیار بالای دولت را نقض می‌کنند.

ساخت‌وساز سقوط کرد؛ قیمت مسکن پرواز

مسکن ازجمله نیازهای اولیه است که هیچ جایگزینی در مصرف آن وجود ندارد. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد در شهریورماه سال ۹۲ تا پایان دی‌ماه سال ۹۷ قیمت هر مترمربع زیربنای مسکونی در تهران با افزایش ۱۶۹ درصدی (یا به عبارتی ۲/۷ برابری) از سه‌میلیون و ۶۴۸ هزار تومان در شهریورماه ۹۲ به ۹ میلیون و ۷۹۷ هزار تومان در دی‌ماه سال جاری رسیده‌است. اگرچه التهابات ارزی و تصمیم دولت به کاهش نرخ سود سپرده‌های بانکی در سال ۹۶ تاثير قابل توجهی بر افزایش قیمت مسکن در یک‌سال اخیر داشته‌است، اما کارشناسان بازار مسکن معتقدند افزایش قیمت بی‌رویه مسکن بیش از هر عاملی، از کاهش شدید تولید و عرضه مسکن ناشی شده‌است. در این زمینه داده‌های آماری نیز این دیدگاه را تایید می‌کند، به‌طوری‌که در سال‌های ۹۲ تا پایان سال ۹۶ تعداد پروانه‌های ساختمانی کشور با کاهش ۴۱ درصدی از ۲۲۳ هزار فقره در پایان سال ۹۱ به ۱۳۲ هزار فقره در سال ۹۶ رسیده‌است. همچنین در نیمه اول سال جاری نیز نزدیک به ۷۲ هزار پروانه ساختمانی صادر شده‌است که در بهترین شرایط به بیش از ۱۴۴ هزار پروانه ساختمانی در پایان سال جاری نخواهد رسید. همچنین میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساخت‌وساز از دیگر شاخص‌های آماری است که نشان می‌دهد این میزان در سال‌های ۹۲ تا پایان سال ۹۶ با کاهش هشت درصدی از ۸۱ هزار میلیارد تومان در سال ۹۳ به ۷۴ هزار میلیارد تومان در پایان سال ۹۶ رسیده‌است.

۱۰ میلیون گردشگر خارجی دقیقا کجاست؟

یکی از بخش‌های رو به رشد اقتصاد جهانی، افزایش سهم صنعت گردشگری در درآمدزایی و اشتغال‌است. در همین زمینه حسن روحانی خردادماه سال ۱۳۹۲ (قبل از انتخابات سال ۹۲) در برنامه تلویزیونی اظهار داشت: «ما سه‌میلیون و ۳۰۰ هزار بیکار در کشور داریم. اگر ۱۰ میلیون توریست وارد کشور شود، ۱۲/۶ میلیارد درآمد ارزی و چهارمیلیون شغل ایجاد می‌شود. با یک حرکت صحیح می‌توانیم بیکاری را حل کنیم.» در این زمینه بررسی‌ها نشان می‌دهد تعداد گردشگران خارجی ایران در دولت روحانی طی سال‌های ۹۰ تا ۹۶ با افزایش یک‌میلیون نفری، از ۱/۴ میلیون نفر در سال ۹۱ به ۵/۱ میلیون نفر در پایان سال ۹۶ رسیده‌است. این موضوع از این منطری دارای اهمیت است که تعداد گردشگران کشور همسایه ایران یعنی ترکیه در سال‌های اخیر با رشد چشمگیری به بیش از ۳۹ میلیون نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده‌است. همچنین در سال‌های ۹۰ تا ۹۶ ایران در رتبه دهم تا یازدهم مقصد گردشگری حلال (مقصد جذاب برای گردشگران مسلمان) قرار داشت که در گزارش اخیر، ایران با سقوط ۶ پله‌ای به رتبه هفدهم بین کشورهای اسلامی رسیده‌است.

سرمایه‌گذاری خارجی ۴۵ درصد کاهش یافت

یکی از شعارهای اصلی دولت روحانی، عبور از رکود اقتصادی از طریق جذب سرمایه‌گذاری‌ها به‌ویژه جذب سرمایه‌گذاری خارجی بود. بر این اساس رئیس‌جمهور به دفعات مختلف قبل از انتخابات و تا زمان امضای توافقنامه پراجام اظهار می‌کرد اگر مسائل هسته‌ای از طریق گفت‌وگو حل شود، می‌توان با جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، مشکلات اقتصادی، موانع سرمایه‌گذاری در تولید و حتی بسیاری از مشکلات زیست‌محیطی ازجمله مشکل آب را حل کرد. با این حال داده‌های بانک مرکزی ایران نشان می‌دهد به‌رغم همه خوش‌بینی‌های دولت، در پسابرجام سرمایه‌گذاری‌های خارجی آن‌طور که دولتی‌ها تصور می‌کردند، به ایران نیامده‌است، به‌طوری‌که در سال‌های ۹۱ تا پایان سال ۹۶ میزان جذب سالانه سرمایه‌گذاری خارجی در ایران با کاهش ۴۵ درصدی از حدود ۴/۵ میلیارد دلار در سال ۹۱ به کمتر از ۲/۵ میلیارد دلار در پایان سال ۹۶ رسیده‌است. بر این اساس، آنچه به‌عنوان کارنامه درخشان دولت در امضای توافقنامه پراجام یاد می‌شود، حداقل در جذب سرمایه‌گذاری خارجی که ازجمله مهم‌ترین اهداف دولت بود چندان هم نمره قابل قبولی نمی‌گیرد، زیرا در بدترین شرایط تحریمی سال ۹۱ نیز دولت احمدی‌نژاد نزدیک به ۴/۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی جذب کرده بود.

تسهیلات بانکی به سمت سوداگری رفتند

یکی از مشکلات حوزه تولید، کمبود نقدینگی است. بر این اساس اگر قرار است رونقی در تولید ایجاد شود نظام بانکی باید تسهیلات بیشتری به بخش تولید اختصاص دهد، با این حال بررسی جزئیات تسهیلات بانکی در هشت‌سال اخیر نشان می‌دهد تسهیلات بانکی به‌طور قابل توجهی از بخش‌های مولد اقتصاد به سمت سوداگری حرکت کرده‌اند، به‌طوری‌که در سال ۹۰ از مجموع نزدیک به ۲۰۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات بانکی، سهم بخش‌های مختلف به ترتیب ۳۷/۵ درصد برای صنعت و معدن، و ۳۰/۷ درصد برای بخش خدمات، نزدیک به ۱۷ درصد برای بخش مسکن و ساختمان، نزدیک به ۱۲ درصد برای بخش بازرگانی و ۸/۵ درصد نیز به بخش کشاورزی اختصاص داده شده بود که در سال‌های اخیر این وضعیت به‌نفع خدمات و بازرگانی تغییر کرده که عمدتا

نقش قابل توجهی در سوداگری دارند. بر این اساس، در ۱۰ ماهه سال ۹۷ از مجموع ۵۳۸ هزار میلیارد تومان تسهیلات بانکی، سهم صنعت و معدن ۲۸/۶ درصد، بخش خدمات ۴۰/۸ درصد، مسکن و ساختمان ۸/۸ درصد، بخش بازرگانی ۱۳/۸ درصد و در نهایت سهم بخش کشاورزی ۷/۹ درصد است. در یک جمع‌بندی طی سال‌های اخیر سهم بخش‌های صنعت و معدن، کشاورزی و مسکن و ساختمان کاهش و سهم بخش خدمات و بازرگانی افزایشی بوده‌است.

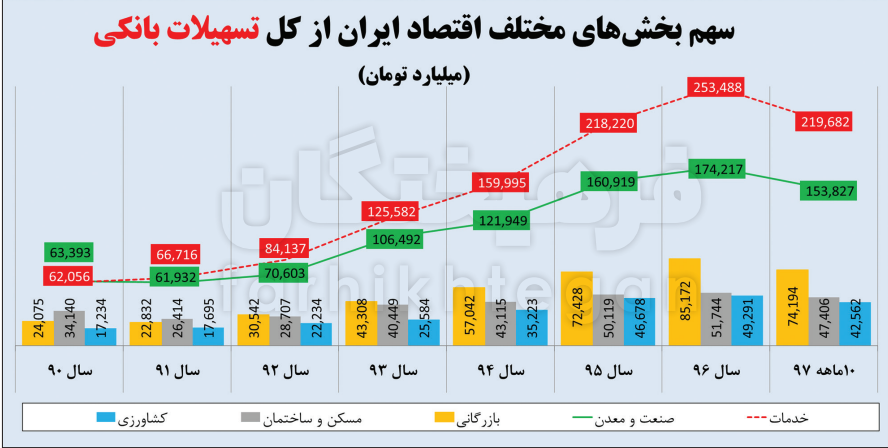
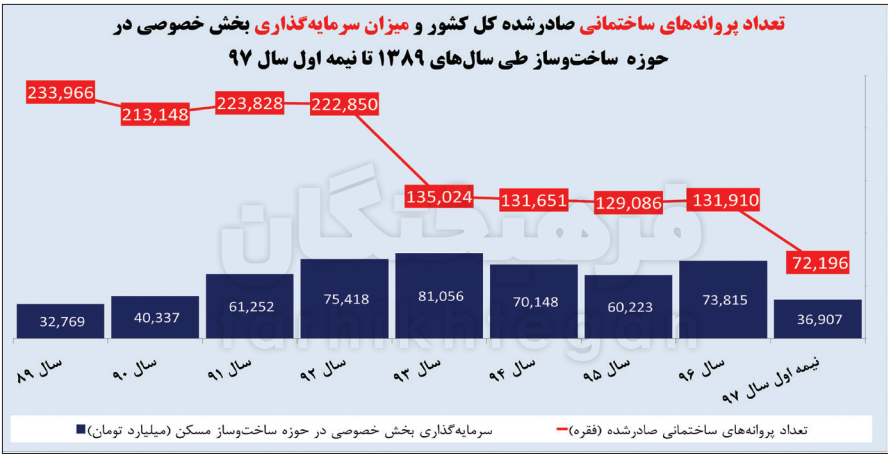
فشل دولت بر کسب‌وکار

زمانی که دولت روحانی روی کار آمد، اقتصاد ایران در شرایط رکود تورمی قرار داشت؛ بر این اساس ازجمله شعارهای انتخاباتی رئیس‌جمهور، بهبود فضای کسب‌وکار و رونق تولید بود. با این حال بررسی شاخص‌های اقتصادی نشان می‌دهند دولت نمره قابل قبولی در حوزه بهبود کسب‌وکار ندارد. در همین زمینه در ادامه از طریق داده‌های آماری شاخص سهولت کسب‌وکار در دولت روحانی بررسی شده‌است. در این زمینه بانک جهانی سالانه گزارشی را تحت عنوان سهولت کسب‌وکار منتشر می‌کند که در آن وضعیت کسب‌وکار در ۱۹۰ کشور مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. بررسی نتایج این گزارش نشان می‌دهد رتبه کلی ایران (مجموع ۱۰ شاخص اصلی) بین ۱۹۰ کشور ارزیابی‌شده توسط بانک جهانی از ۱۱۸ در گزارش سال ۲۰۱۶ به رتبه ۱۲۸ جهان در گزارش سال ۲۰۱۹ رسیده‌است که حکایت از سقوط ۱۰ پله‌ای دارد.

همچنین در این گزارش ۱۰ شاخص بررسی شده که این شاخص‌ها را می‌توان با حیطه مسئولیت سه نهاد دولت، قوه قضائیه و شهرداری‌ها تقسیم‌بندی کرد. بر این اساس از بین ۱۰ شاخص اصلی مورد ارزیابی بانک جهانی، چهار شاخص مربوط به قوه قضائیه (شامل شروع کسب‌وکار، اجرای قراردادها، ثبت مالکیت و رسیدگی و ورشکستگی)، یک شاخص مربوط به حیطه مسئولیت شهرداری‌ها (صدور مجوز ساخت)، چهار شاخص مرتبط با حیطه وظایف دولت (اخذا اعتبار، دسترسی به برق، پرداخت مالیات و تجارت برون‌مرزی) و یک شاخص نیز به‌طور مشترک در حیطه وظایف دولت و قوه قضائیه قرار دارد. (حمایت از سرمایه‌گذاری) بررسی‌ها نشان می‌دهد در شاخص‌های مرتبط با حیطه مسئولیت دولت به‌طور قابل توجهی رتبه ایران سقوط کرده‌است، به‌طوری‌که در گزارش‌های سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹ رتبه ایران در شاخص اخذا اعتبار با دورتبه سقوط، در شاخص دسترسی به برق ۱۸ رتبه، در شاخص پرداخت مالیات ۵۰ رتبه و در شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران (مشترک دولت و قوه قضائیه) هفت رتبه سقوط کرده‌است. همچنین در همین مدت فقط شاخص تجارت برون‌مرزی که مربوط به تهسیل واردات و صادرات است، رتبه ایران با صعود ۵۰ پله‌ای از رتبه ۱۷۱ در گزارش سال ۲۰۱۶ به رتبه ۱۲۱ در گزارش سال ۲۰۱۹ رسیده‌است.

چرا گوسفندها پرواز کردند؟

در چند ماه اخیر صف‌های خرید گوشت به یکی از معضلات و البته دستمایه تمسخر رسانه‌های بیگانه و فضای مجازی داخل کشور قرار گرفته‌است. در همین زمینه بررسی‌های آماری و اظهارات دولتی‌ها هم نشان می‌دهد دولت در راستای تعادل‌بخشی و تنظیم بازار، همه توان خود را برای افزایش واردات به هر طریقی گذاشته‌است، به‌طوری‌که حتی دام زنده از طریق فرودگاه‌های کشور هم وارد شده که در دهه‌های اخیر امری بی‌سابقه‌است. در این زمینه دولت همه مشکلات را به قاچاق دام حواله می‌دهد، اما بررسی‌های آماری نشان می‌دهد مشکل تامین گوشت مربوط به سال ۹۷ نیست و از سال ۹۵ رویه‌ای طی شده که منجر به کاهش تولید گوشت قرمز در کشور شده‌است، به‌طوری‌که داده‌های آماری مرکز آمار ایران نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۴، ۱۴/۱ میلیون راس دام در کشتارگاه‌های کشور ذبح شده که این میزان در سال ۹۵ به ۱۳/۳ میلیون راس، در سال ۹۶ به ۱۲ میلیون راس، در ۹ ماهه سال ۹۶ به ۹/۲ میلیون راس و در ۹ ماهه سال جاری به ۷/۴ میلیون راس رسیده‌است که در هر سه‌سال، کاهش تولید بسیار قابل توجه‌است. بر این اساس اگرچه دولت در سال جاری کاهش تولید گوشت قرمز را با قاچاق دام زنده مرتبط می‌داند، اما در سال‌های گذشته نیز تولید گوشت قرمز کاهش چشمگیری داشته که قطعاً به‌همراه قاچاق، عوامل اقتصادی دیگری نیز در این موضوع دخیل هستند.

رشد ۳ برابری قیمت پراید و نمره ۱۹ دولت

در جدول میزان قیمت برخی اقلام منتخب در سال ۹۲ و بهمن‌ماه سال ۹۷ با هم مقایسه شده‌است. براساس این جدول، قیمت هر سکه تمام‌بهار آزادی در سال ۹۷ نسبت به شهریور سال ۹۲ حدود ۴/۲ برابر، دلار آمریکا ۴/۱ برابر، خودروی پراید حدود سه برابر، هر کیلوگرم گوشت گوسفندی ۳/۳ برابر، گوشت مرغ ۲/۳ برابر، برنج ایرانی ۲/۲ برابر و قیمت هر مترمربع زیربنای واحد مسکونی در شهر تهران ۲/۷ برابر رشد کرده‌است. با این حال در این مدت دستمزد کارگران فقط ۲/۲ برابر رشد کرده که در مقابل افزایش نجومی قیمت‌ها، قدرت خرید طبقه کم‌درآمد و حتی طبقه متوسط کشور به‌شدت کاهش یافته‌است.

میزان تغییرات قیمت برخی اقلام در اسفند۹۷ به شهریور ۹۲ (شروع دولت روحانی)			
اقلام منتخب	سال ۱۳۹۲ (تومان)	اسفندماه سال ۱۳۹۷ (تومان)	میزان افزایش قیمت‌ها
هر سکه تمام‌بهار آزادی	۱,۱۰۰,۰۰۰	۴,۵۶۷,۵۰۰	۴.۲ برابر
هر دلار آمریکا	۳,۲۰۰	۱۲,۹۷۰	۴.۱ برابر
خودروی پراید	۱۶,۵۰۰,۰۰۰	۴۷,۰۰۰,۰۰۰	۲.۸ برابر
هر کیلوگرم گوشت گوسفندی	۲۹,۵۲۸	۹۶,۰۰۰	۳.۳ برابر
هر کیلوگرم گوشت مرغ	۶,۲۵۰	۱۴,۶۰۰	۲.۳ برابر
هر کیلوگرم برنج ایرانی درجه ۱	۷,۲۰۰	۱۶,۰۹۵	۲.۲ برابر
هر لیتر روغن مایع خوراکی	۴,۶۰۰	۸,۵۶۲	۱.۹ برابر
هر کیلوگرم تخم‌مرغ	۳,۹۳۰	۱۸,۶۳۶	۴.۷ برابر
قیمت یک مترمربع واحد مسکونی در تهران	۳,۶۴۸,۴۰۰	۹,۷۹۷,۳۰۰	۲.۷ برابر
حداقل دستمزد پایه کارگران	۴۸۷,۱۲۵	۱,۱۱۱,۲۶۹	۲/۲ برابر

رتبه جهانی شاخص‌های سهولت کسب‌وکار در حیطه وظایف دولت در گزارش‌های سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹					
مؤلفه‌های مورد سنجش	تغییرات رتبه طی سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۱۶	گزارش سال ۲۰۱۹	گزارش سال ۲۰۱۸	گزارش سال ۲۰۱۷	گزارش سال ۲۰۱۶
اخذا اعتبار بانکی	سقوط رتبه	۹۹	۹۰	۱۰۱	۹۷
دسترسی به برق	سقوط رتبه	۱۰۸	۹۹	۹۴	۹۰
پرداخت مالیات	سقوط رتبه	۱۴۹	۱۵۰	۱۰۰	۹۹
تجارت برون‌مرزی	صعود رتبه	۱۲۱	۱۶۶	۱۷۰	۱۷۱
حمایت از سرمایه‌گذاران- مشترک	سقوط رتبه	۱۷۳	۱۷۰	۱۶۵	۱۶۶
رتبه کل (شاخص‌های در حیطه وظایف دولت، قوه قضائیه و شهرداری‌های کشور)	سقوط رتبه	۱۲۸	۱۲۴	۱۲۰	۱۱۸

